

Taboo

¡Libres del mundo, uníos! Por Dios - Pueblo - Patria!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TAVOR je lasi in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Sušteršič.

—::—

TAVOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TAVOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.109.310

—::—

Naročnina: Južna Amerika 15 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

To so bili slovenski domobranji! — Kot resnični, pravi slovenski fantje in močje so neutrudno stali na mrtvi straži ne samo svojega poštenega naroda, ampak tudi vesoljnega svobodoljubnega človeštva, da bi mu o pravem času prihranili preizkušnjo, ki ga duši današnje dni, in kj ga bo še bolj neusmiljeno davila v dnehi, ki neizbežno prihajajo... Zato ob njihoven slavnem zgledu ne nehajmo klicati: Svobodni sveta, združite se! Za Boga — Narod — Domovino!

.....

PORAVNAJTE NAROČNINO

.....

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Julio 1972

BUENOS AIRES

Julij 1972

Libre e independiente

“Nos los diputados de todas las provincias manifestamos solemnemente a la faz de la tierra que es voluntad unánime e indubitable de estas Provincias, romper los violentos vínculos que nos ligaban a los Reyes de España, recuperar los derechos de que fueron despojados e investirse del alto carácter de nación libre e independiente del rey Fernando VIII, sus sucesores y metrópoli y de toda otra dominación extranjera.”

Así se ha declarado la Independencia aquel lejano 9 de julio de 1816 en el Congreso de Tucumán y así nació la gran Patria Argentina. Este año, como todos los años, quedará afirmada una vez más la voluntad del pueblo argentino de vivir libre e independiente.

Para nosotros es totalmente natural, que hablando de la libertad, nuestros pensamientos se dirijan hacia nuestra patria lejana, donde el pueblo no puede vivir en libertad, como lo estamos viviendo nosotros en nuestra patria adoptiva.

Por más que Yugoslavia intente aparentar un tercer frente, una pretendida federación socialista frente al mundo, nosotros somos vivos testigos de cómo llegaron al poder Tito y sus secuaces.

Mientras no haya libertad de prensa, de opinión, culto, comicios libres y un Poder Judicial donde no haya solamente acusadores sino también defensores legítimamente constituidos, que el mundo no se deje engañar.

Enormes han sido los esfuerzos de nuestro pueblo para conservar lo que sus antecesores han conseguido. Dios — Pueblo — Patria han sido los

lemas de nuestros héroes. Y estos soldados de la libertad han caído, no en lucha abierta, sino víctimas de la traición.

Los que sobrevivimos, hemos encontrado la libertad en nuestra nueva patria, y ahora, al igual que los nativos, festejamos el cumpleaños patrio. Ahora, esto sí, no sin pensar también en nuestros héroes, que supieron morir heroicamente en la lucha por los eternos ideales que son:

DIOS — PUEBLO — PATRIA

POSLANICA NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO

Narodni odbor za Slovenijo ob petinpetdesetletnici Majniške deklaracije, ob sedemindvajsetletnici odkar je prvi slovenski parlament oklical slovensko narodno državo kot enakopravno edinico zvezne Jugoslavije in v sedemindvajsetem letu naše politične emigracije ponovno poudarja, da je bil in bo naš skupni cilj vzpostavitev svobodne demokratične vladavine, ki naj nadomesti sedanjo diktaturo Komunistične stranke Jugoslavije.

Ko vztrajno spremljamo razvoj in dogodke v Jugoslaviji, odobravamo in podpiramo prizadevanja narodov in republik za pravičnejše medsebojne odnose na temelju popolne enakopravnosti. Obsojamo ravnanje vladajoče stranke, ki z nasiljem in centralizmom taka prizadevanja preprečuje in s tem povzroča pogubne ekstremizme in sovraštvo med narodi.

Temelj mirnega sožitja narodov Jugoslavije bo postavljen le tedaj, če bo imela vsaka narodna republika neokrnjene vse pravice svobodnega odločanja o svoji usodi na političnem, gospodarskem, verskem in kulturnem področju, razen tistih, katerim bi se zavoljo pravično urejene skupnosti prostovoljno in začasno odrekla.

Slovenski narod je po svobodni odločitvi stopil v državno skupnost s Hrvati in Srbi ter drugimi južnoslovanskimi narodi, ker je smatral to pot za najnaravnejšo in najvarnejšo. Kot suveren narod ima tudi danes in vedno pravico odločati o vstopu ali izstopu Republike Slovenije v vsako zvezo držav ter prizna to pravico vsem narodom, ki Jugoslavijo sestavljajo.

Prepričani pa smo, da je danes v interesu ne le slovenskega, ampak tudi drugih narodov in republik Jugoslavije ter da je za ohranitev miru na tem delu Evrope nujno potrebno, da si ohranijo sožitje v skupnosti.

Šele v svobodi in v ozračju pomirjenosti bodo narodi in republike mogli s polno odgovornostjo odločiti o obstoju skupnosti ali o ustanovitvi samostojnih narodnih držav.

Obsojamo nasilno razbijanje Jugoslavije, ki postavlja v nevarnost sedanje mednarodno priznane državne meje; prav tako obsojamo pozivanje na intervencijo Sovjetske zveze.

Poudarjamo, da slovenski narod gleda z zaupanjem v napore za oblikovanje in izgradnjo združene Evrope, v kateri hoče imeti naravno in enakopravno mesto. V evropskem okviru vidi tudi nove možnosti za ostvareitev svoje boljše bodočnosti.

Diktatura manjšinske Komunistične stranke v Jugoslaviji, ki brani le svoje interese in se bori predvsem za obstanek na oblasti, razvoj dogodkov v Jugoslaviji, nevarnost za nas neugodnih dogovorov med velesilami, so dejstva, ki nas kot narod neusmiljeno postavljajo pred negotovost in nevarnost tem bolj, ker je Republika Slovenija po zemljepisni legi najbolj izpostavljen del Jugoslavije in se čez njo križajo zanjo nevarni interesi sosedov in velesil.

V skrbi za bodočnost domovine Narodni odbor za Slovenijo pošilja Slovencem doma, v zamejstvu in v svetu tole

poslanico:

Slovenski narod se bliža novi zgodovinski prelomnici, ki jo bo preživel, če bo znal pravočasno zediniti vse svoje sile za obstoj.

Toda kljub kritičnim trenutkom je narod razdvojen, brez vidne iniciative, kakor da pasivno čaka dogodkov.

Vendar vemo, da je narod živ in so vsi njegovi živi deli nujno med seboj povezani po skupni ljubezni do rodu, po krvi in tradiciji, kulturi in klicu bodočnosti! Čas je, da se pokažejo znaki slovenskega življenja povsod, doma in v svetu — kajti predmet naše skupne ljubezni — Slovenija — je v nevarnosti!

Ne državna oblika, ne družbena ureditev nista važnejši od naroda samega, saj sta le sredstvi za lažje sožitje v narodni skupnosti. Kadar gre za ohranitev naroda, mora vse drugo stopiti v ozadje. Žrtvovati je treba osebne in skupinske interese, če zahteva to narodov obstoj.

So pa vrednote, katerim se odpovedati ne moremo in ne smemo. Ne moremo se odpovedati dolžnosti, ki jo imamo do zgodovinske resnice in

ideala človeške svobode. Prepričani smo, da naroda ni mogoče reševati z lažjo in nasiljem; kajti nič stalnega in plemenitega ne more zrasti tam, kjer se trguje z resnico in svobodo.

Da bo mogoče zbrati vse sile slovenstva za odpor proti nevarnostim, ki nas čakajo, in združiti vse, ki verujemo, da smo Slovenci kot narod poklicani k življenju,

HOČEMO,

da se slovenski narod znotraj in zunaj meja Republike Slovenije reši pred duhovnim, političnim, gospodarskim in kulturnim propadom;

da slovenski človek raste v svobodi in politični enakopravnosti z vsemi narodi sveta;

da je Slovenec, kjer koli na svetu, priznan za enakovrednega člana svojega naroda, ne glede na stan, vero ali politično prepričanje, s pravico in dolžnostjo do demokratičnega soodločanja o slovenski usodi;

da bo slovenski narod povezan svobodno v razumevanju in slogi in ne pod silo diktature;

da je matična domovina Republika Slovenija res skrbna mati trpečih zamejskih bratov v boju za narodni obstanek in da jim daje moralno in materialno oporo brez ozira na njihovo svetovno nazorno gledanje, ne pa da jih ponižuje na stopnjo sredstva za širjenje komunistične ideologije;

da postanejo doba okupacije, odpor proti okupatorju, revolucija in protirevolucija, objektivno prikazan del slovenske zgodovine in ne več le propagandno geslo komunistične partije, in

da se vrne vsem žrtvam revolucije dolžna čast.

Za dosego teh ciljev zastavljamo vse svoje sile.

V tej kritični uri kličemo Slovincem v Domovini in v Svetu: Stojimo vse, da nas najde čas preizkušnje čuječe, da bomo v slogi in medsebojnem razumevanju mogli pokazati svojemu in tujemu rodu, da smo Slovenci vredni živeti kot svobodni narod in da to od zbora narodov tudi zahtevamo.

Tisti pa, ki dejansko imajo nad slovenskim narodom v domovini neomejeno oblast, katero so si sami vzeli s silo pred več kot četrt stoletja, naj vedo, da jim absolutna oblast nalaga tudi absolutno odgovornost za usodo in obstoj naroda!

V imenu padlih, ki so umirali z idejo svobodne domovine v srečo, jih rotimo in opozarjamo: Odgovorni ste za usodo Slovenije pred tisoč štiri-stoletno zgodovino, pred narodom in lastno vestjo.

Če pa zaradi koristi manjšinske komunistične stranke ne morete ali nečete reševati slovenskega naroda, ne bodite ovira večini rojakov v domovini, ki to hočejo!

V času, ko je znova ogrožena svoboda slovenstva, ne iščemo maščevanja, marveč prosimo za razsvetljenje vseh, ki morejo slovenskemu narodu najti pot v mir, svobodo in rast. Prepričani smo, da zahteva ta pot hitrih in globokih odločitev, storjenih v ljubezni in spoštovanju do Resnice in do Človeka, ki sta osnova in namen vsake družbe in naroda.

STARE MILOŠ

predsednik Narodnega odbora za Slovenijo,
načelnik Slovenske krščanske demokracije - Slovenske ljudske stranke
SKD-SLS — Buenos Aires

Dr. PUŠ LUDOVIK,
tajnik NO,
podpredsednik SKD-SLS
New York

Dr. MACJUS FRANJO,
podpredsednik NO
član izvršnega odbora SDS
Buenos Aires

člani NO:

Inž. BEVC LADISLAV
predsednik Slov. dem. stranke - SDS
Napa, Kalifornija

SEKOLEC FRANJO,
podpredsednik SKD-SLS
London

Dr. DEBELJAK TINE,
član načelstva SKD-SLS
Buenos Aires

SMERSU RUDOLF
član načelstva SKD-SLS
Buenos Aires

MAUSER OTMAR,
član načelstva SKD-SLS
Toronto

URANKAR FELIKS
podpredsednik izvršnega odbora SDS
Buenos Aires

MELAHER JOŽE,
glavni tajnik SKD-SLS
Cleveland

Dr. URBANC PETER
tajnik izvršnega odbora SDS
Toronto

NAUK ZGODOVINE

Komentar in povzetek pisma Benjamina Franklina (tedaj ameriški ambasador v Parizu) prijatelju škofu Jonathan Shipleyu v Angliji 17. marca 1783.

Naslednje pismo, ki je priobčeno v angleščini zaradi izvirnosti, je povzeto iz knjige z naslovom BENJAMIN FRANKLIN — AVTOBIOGRAFSKA PODOBA. To pismo je zanimivo, ker bi ga lahko prenesli v slovensko polpreteklo dobo, v kateri so bili tudi Angleži tako žalostno zapleteni v nepozabno usodo naših domobrancev. Kmalu bo 200 let, odkar je bilo to napisano; vendar se še vedno bere v istem duhu, kot da bi se dogajalo v naši polpretekli dobi.

Benjamin Franklin omenja svojemu prijatelju, kako so Angleži še vedno tihi o svojih krutih dejanjih za časa ameriške revolucije. Sicer so medtem že priznali, da je bila vojna z ameriškimi kolonijami krivična, vendar se ne zmenijo za nobeno odškodnino, ki bi jo morali plačati za njihova ropanja in požiganja na ameriških tleh. Benjamin Franklin dalje piše, da bi bilo lepo, če bi Anglija sama od sebe mislila na odškodnino (pristovoljne reparacije) za tiste, ki so bili prizadeti; vendar dostavi, da tega ne bomo nikdar videli.

Končno prosi, naj bi drug drugemu odpustili in pozabili, kar je bilo. Vsaka dežela naj išče zase svoje napredovanje v poljedelstvu in umetnosti, ne pa da bi to otežkočala druga drugi. Amerika bo z božjo pomočjo postala velika in srečna dežela. Anglija pa bo tudi postala velik in spoštovan narod, če bo v bodoče uporabljala več modrosti, ki bo za angleško blagostanje bolj važna, kot pa kolonije, ki jih je izgubila v Ameriki.

Če angleška vlada še danes molči o krutih dejanjih, ki so jih zgrešili nad domobranci, če še vedno molčijo o krajah, ki so jih izvršili vojaki Njenega Veličanstva nad skoraj slehernim slovenskim beguncem, ki je prišel iskati svobodnega zraka v Vetrinje na Koroškem (pisec je temu priča), potem lahko zaključimo, da se Anglija še ni oprijela modrosti, katero ji svetuje Benjamin Franklin leta 1783.

Rad bi videl, da bi Slovenci po svetu in doma — tisti, ki so šli skozi Vetrinje, in drugi čitali to pismo v izvirniku, da lahko sodijo vsak po svoje, kakšno razočaranje so doživljali Slovenci v Vetrinju. Lahko razumemo Benjamina Franklina, ki je bil v marsičem podobno razočaran. Zgodovina se je ponovila, ko je Anglija prišla v neposreden stik s slovenskim narodom; podobno, kot se je dogajalo v času ameriške revolucije pred skoraj 200 leti.

Morda se bo Anglija končno le oprijela tiste modrosti, o kateri go-

vori Benjamin Franklin; namreč ob njeni sedanji Irski krizi in pa ob času, ko vstopa v Skupni evropski trg, v katerem bo morala biti več ali manj enakopravna z drugimi evropskimi narodi. Benjamin Franklin govori v svojem pismu o medsebojnem spoštovanju. Upajmo, da se bo tudi Anglija naučila spoštovati druge narode, ko stoji na pragu Združene Evrope. V zadnji vojni, ko so bili žrtvovani tisoči Slovencev krvavim rabljem, je Anglija spoštovala le komunizem na Slovenskem, ne pa slovenskega naroda. Dejstva so to pokazala.

Upajmo tudi, da bo tudi slovenski narod postal bolj odločen, samostojen in enakopraven dejavnik pri gradnji bodoče Evrope. Če bo vsak Slovenec mislil v tej smeri, potem bo toliko boljše in lažje za doseg po polne narodne svobode. Slovenci žive na enem najbolj važnih geografskih prostorov v Srednji Evropi, lahko tudi rečemo v Evropi; zato bi se moral glas našega naroda slišati glasneje. Slovenci bodo morali soodločati pri zadevah bodoče Evrope, ker sicer se bodo znašli oropani še veliko več stvari. Nikdar več ne bodo smeli dopustiti, da bi drugi narodi ali tuje ideologije določali bodočnost v škodo našega naroda. Moderna tehnologija bo prav gotovo lahko pomagala premagati občutek majhnosti, ki ga Slovenci tako radi imamo. Z moderno tehnologijo, z visoko razvito kulturo in s pridnostjo ni noben narod danes več „majhen“.

BENJAMIN FRANKLIN — AN AUTOBIOGRAPHICAL PORTRAIT

Edited by Alfred Tamarin — The Macmillan Co., London

(strani 234—135)

March 17, 1783

To Bishop Jonathan Shipley in England:

I received with great pleasure my dear and respected friend's letter of the 5th instant, as it informed me of the welfare of a family I so much esteem and love.

The clamor against the peace in your Parliament would alarm me for its duration, if I were not of opinion with you, that the attack is rather against the minister. I am confident, none of the opposition would have made a better peace for England, if they had been in his place; at least, I am sure that Lord Stromont, who seems loudest in railing at it, is not the man that could have mended it. My reasons I will give you, when I have what I hope to have, the great happiness of seeing you once more, and conversing with you.

They talk much of there being no reciprocity in our treaty. They think nothing, then of our passing over in silence the atrocities committed by their troops, and demanding no satisfaction for their wanton burnings and devastations of our fair towns and countries. They have heretofore

confessed the war to be unjust, and nothing is plainer in reasoning that the mischiefs done in an unjust war should be repaired. Can Englishmen be so partial to themselves, as to imagine they have a right to plunder and destroy as much as they please, and then, without satisfying for the injuries they have done, to have peace on equal terms? We were favorable, and did not demand what justice entitled us to. We shall probably be blamed for it by our constituents; and I still think it would be the interest of England voluntarily to offer reparations of those injuries, and effect it as much as may be in her power. But this is an interest she will never see.

Let us now forgive and forget. Let each country seek its advancement in its own internal advantages of arts and agriculture, not in retarding or preventing the prosperity of the other. America, will, with God's blessing, become a great and happy country; and England, if she has at length gained wisdom, will have gained something more valuable, and more essential to her prosperity, than all she has lost; and will still be a great and respectable nation.

F. G.

Nevarni ples na žici

(Poizkus analize)

Po zadnjem Brežnjevem obisku v Beogradu in tedanjih Titovih izjavah, da Jugoslavija pripada k socialistični skupnosti, se je razmerje med obema državama znatno izboljšalo; tako na partijski ravni, kot tudi v gospodarskih in ideoloških pogledih. Titov nastop proti liberalizaciji na Hrvaškem zelo sliči ukrepom v Romuniji. Tako Tito kot Ceausescu skušata odstraniti notranjepolitični balast in preprečiti v svojih državah ponovitev tega, kar se je leta 1968 zgodilo na Češkoslovaškem.

Vedeti pa je treba, da je današnje stanje v Jugoslaviji znatno drugačno od onega na Češkoslovaškem leta 1968. Problem v Jugoslaviji ni partijsko-političen, nego nacionalističen. Hrvaški problem je tesno povezan s starimi sovjetskimi težnjami: preko Madžarske dobiti koridor do Reke in s tem vstop v Sredozemsko morje. Te sovjetske težnje je Brežnjev jasno nakazal Titu, le-ta pa je Brežnjevo željo zavrnil. To je ena stran zadeve; na drugi pa stoji hrvaško emigracijsko gibanje v Nemčiji, ki ima tajne zveze s sovjetsko obveščevalno službo, kar je v Evropi „javna tajnost“. Ni verjetno, da bi hrvaški nacionalisti naprosili Sovjete za direktno vojaško intervencijo; toda tak klic na pomoč je v slučaju potrebe le mogoč.

Ob zaključku leta 1971 se je Tito Brežnjevju uradno zahvalil za poslane pozdrave ob jugoslovanskem narodnem prazniku. V tej zahvali, o čemer je poročalo svetovno časopisje, je Tito ponovno poudaril važnost tesnega sodelovanja med obema narodoma in med sovjetsko in jugoslovansko partijo ter dodal, da je to sodelovanje za obe državi plodonosno in ga je treba stalno pogiabljati v smislu beograjskega sporazuma.

Toda kaj misli Tito ob takih izjavah? Ali resnično igra karto lojalnosti do Moskve, da prepreči izolacijo? Nobena reč ni tako nevarna kot prav ta, kar jasno kaže Dubčekov primer. Sovjetom je seveda na zunaj zelo ljubo, da jih Tito tako časti in priznava za vodnike svetovnega komunizma. Ob hrvaški krizi je Tito poudarjal, da delavski razred ni podprl separatističnih teženj na Hrvaškem; ta razred pa je temelj Jugoslavije. Čudovito slična je tudi Brežnjeva doktrina, ki trdi, da mora sovjetske narode držati skupaj delavski razred.

Titov poziv po enotni partijski moči je tudi v skladu z Brežnjevo doktrino. S tem je maršal hotel pokazati, da ne bo ponovil Dubčekovih napak, da bi zmanjšal moč partije. Izjavljal je: „Liberalizacija ne more prinesiti nič dobrega. Sedaj, ko stoji pred našim nosom naš razredni sovražnik, mora biti konec liberalizacije.“ Skoro dobesedno je citiral Brežnjeva s formulacijo: „Demokracija je samo za tiste, ki podpirajo socializem.“

S takimi izjavami in dejanji pa je Tito postavil Sovjete v paradoksnih položaj. Če hočejo izrabiti hrvaške nacionaliste v svojo korist, bodo delali proti lastni doktrini in za ceno partijskega vodstva. Brežnjeva doktrina pa se vendar opira prav na dejstvo, da omejena neodvisnost velja le za socialistično gospodo. S tem, da se sklicuje na to doktrino, je Tito opozoril Brežnjeva na posledice napačno motivirane intervencije.

Sovjeti sicer lahko najdejo razlog za oboroženo intervencijo v Jugoslaviji, če ravno želijo. Morebitne nacionalistične težnje jugoslovanske armade bi bile lahko tak razlog. Sovjetske publikacije ravno v zadnjem času na široko pišejo o bojnem bratstvu med rdečo armado in Titovimi partizani in gotovo ne brez razloga. To bratstvo je potrjeno s krvjo, ki oba naroda tesno povezuje, tako propagirajo Sovjeti.

Na vsa usta oznanjajo, kako srečni da so, ker med obema armadama vlada tako medsebojno prijateljstvo; obe imata iste cilje, graditi komunizem, in istega sovražnika, imperialiste.

Takšne nianse moramo dobro razčleniti in premisliti; saj lahko pomenijo, da Sovjeti ne bi intervenirali v korist Hrvaške, pač pa v korist srbske armade, če bi Tito zašel v nepremostljive težave. Za vsak slučaj pa je v Moskvi še stalinistična emigrantska skupina, ki se je zadnje mesece močno zaletavala v Titov liberalizem. Moskva torej drži kar dve železi v ognju jugoslovanskih dogajanj; če bo katerega od teh uporabila, seveda zavisi močno od nadaljnega razvoja v Jugoslaviji.

Trideset let pozneje . . .

Trideset let je preteklo od tistega 18. maja 1942, ko je prva slovenska nacionalna skupina 17 fantov začrtala v gozdu pod Dolžem krog malega vojnega taborišča — Svobodno Slovenijo.

Pod Gorjanci je cvetela pomlad, življenje je brstelo v naravi; v zraku pa je plahutala smrt za vse, kar ni nosilo znamenja OF.

Živeti hočemo! je bil krik na smrt obsojenih. Upor nasilju so terjale pobite žrtve.

Tiste usodne nedelje 17. maja 1942, ko so partizani ugrabili učiteljskega Pavčiča, telovadca Cankarja ter troje Jakošev, se je skupina 17 zbrala nad vasjo Bizovik pri Ljubljani ter odšla v noč. Bili so študentje, obrtniki, kmečki fantje. Med njimi so bili štirje aktivni oficirji.

Cilj odreda je bil doseči Gorjance, potem ko bi se med potjo priključile razne skupine fantov iz dobrepoljske doline, Žužemberka, Novega mesta. V gorjanskih gozdovih pa naj bi že čakal močan odred.

Toda ljudje, ki so tedaj trdili, da mislijo na narod, so bili prepočasni. Iz Dobrega polja, kjer naj bi čakalo preko 200 fantov, so prišli trije: Kadunc, Brodnik in Kahne.

V Žužemberku, namesto da bi se jih pridružilo 300, so trije odšli: Capuder, Lavrič in Lampe.

In v Gorjancih nas je čakal močan odred; ne eden — trije; toda partizanski: Gorjanski, Prlekovi in Belokranjski.

Pred prihodom ljubljanske skupine se je dvignila novomeška skupina, ki pa je bila čez nekaj dni razbita na Težki vodi.

Odred 17 se je znašel pred prepadom lastnega groba. Spredej okupator za njim pa tolpe OF, ultimativno vodene po komunistih in njih krvavih načrtih po katerih je bila že vsaka svobodna misel plačana z „matildo“; kaj šele akcija izven OF.

Toda predno se je odred odločil za samomor, si je pripel rdečo zvezdo na čelo. Če bi bila vžgana z ognjem, ne bi tako skelela.

Štajerski bataljon!

„Slovenski poročevalec“ je zapisal: „Poizkus belogardistične ilegale v kali zatrt. Izdajalci pobiti in zajeti.“

„Svoboda ali smrt“ pa je prinesel: „Četniški odred zavzel strateški položaj v Gorjancih.“

Prvo je bila laž, drugo samomorilska propaganda; kajti za nio ni ostalo druge opore kot pobeljen naslov. V Ljubljani je imelo barvo, v Gorjancih pa je bila ironija ideala; ali če hočete, „tihožitje“ ob zarjaveli mavserci s tremi naboji; vojak, ki ni več poznal ne robca, ne nogavic, ne gat. Taka je bila naša demokratična slovenska realnost!

čas nas je pustil za seboj!

Dolga bi bila povest štajerskega bataljona in imena Iztok, Kranjc, Irena so za večno vklesana v gorjanske skale.

Skrbno smo čuvali našo malo Slovenijo, ki pa je je bilo včasih komaj za raztrgan nahrbtnik zgubljenih trdih drobtin, pomešanih s suhimi krlji; in nekaj umazanih cunj.

Bil je idealizem, žrtve, napori; bilo je razočaranje, obup in otožnost; bila je pesem v zvezdnih nočeh in bolečina ob padlem soborcu. Toda pred vsem je vedno in povsod gorela plamenica svobode, resnične narodove svobode, ki je ljubezen spoštovanje, razumevanje, toleranca; ki je napredek brez privilegijev, svoboda brez strahu; ki je jasna, iskrena beseda brez groženj in maščevanja.

štajerski bataljon!

Ni vstal iz ambicije, ni vstal, da brani stari gnili red, tudi ni vstal proti komunistični partiji zato, ker je bila komunistična, temveč zato, ker je bila zločinska; gnezdo delomrznežev, pustolovcev, hijen, željnih krvi, poštene slovenske krvi. To svobodo je šel braniti in jo bo branil, dokler prelitih krvi ne bo zadoščeno in ne bodo zločini sojeni.

V Gorjancih se je spočela svoboda; tista široka slovenska svoboda, katero narod pogreša ne trideset, temveč sedem krat trideset let.

V Gorjancih je utripal droben plamen večne lučke, ki jo je s tresočo roko prižgala tvoja in moja mati pred Marijo Pomagaj in pred kipom sreca Jezusovega v tvojem in mojem domu, ko sva odšla na teren. Ta droben plamen, zlit v prošnjo čakajoče matere, je čuval in branil štajerski bataljon, da je obstal, da je rasel in se razvil v silo, ki je bila strah sovražniku. Orožje je kopal iz zemlje in se boril zanj z golimi rokami. Ni čakal podpore, ker je ni bilo; ne od zunaj, ne od znotraj. Za podporo je bila potrebna legitimacija! Te pa ni imel; razen narodove. Zato je ostal sam. Kot narod. Brez prijateljev. Toda klen, zahteven in odločen: pustite me živeti!

In živel je. Preko vseh italijanskih in nemških ofenziv skozi Gorjance. Bil je predhodnica vaškim stražam; bil je nepisan urbar domobranstva.

Trideset let pozneje.

S ponosom danes oživljamo veliki spomin. S ponosom in častjo proslavljamo pionirje naše borbe. Upam trditi: če bi temelj slovenskega domobranstva ne bile Vaške straže, bi bila vojska brez močnega ideala; in če bi Vaške straže ne imele predhodnice štajerskega bataljona, bi bili podobni slovenski kmečki dekli, ki je poštena in verna, toda vedno pokorna vsem in vsakemu gospodu.

Z ilegalo v Gorjancih pa smo dokazali svetu, narodu in sovražniku, da je več kot življenje vredna svoboda, resnična svoboda narodova; četudi je samo za en plamen — droben plamen; kakor oni pred Marijo pomagaj, ki ga je prižgala tvoja in moja mati potem, ko sva odšla na teren...

Ob 30-letnici

So že odšli iz Ljubljane, smo zvedeli proti koncu maja 1942.

Kdo?

Prvi protikomunistični borci!

Novica se je naglo širila med našimi ljudmi in najbolj veseli so je bili fantje, ki so že nekaj tednov spali po raznih skrivališčih. Komunisti so hoteli, da se jim fantje in možje pridružijo prostovoljno; ker pa jim to ni uspelo, so začeli uporabljati silo in celo umore. Zato je bila ta novica kakor rešilna biljka potapljajočemu.

Zbrali so se; in Svarun jih je odpeljal, da se pridružijo onim prvim na terenu ter tako vsaj delno zaščitijo svoja življenja.

Komunisti za ta odhod niso vedeli; slutili pa so, da je v zraku neka, kar jim ne diši. Podvojili so gonjo za fanti in možmi. Pobili so župnika, kaplana, Jožkovega očeta — cerkvenega ključarja in že preje Zavodnikove tri: očeta, mater in hčerko, ker so bili „izdajalci“. Povzročili so premnogo trpljenja in strahu. Ljudje so z grozo čakali, kdo bo naslednja žrtev.

Proti koncu junija se je nekaj fantov vrnilo v našo dolino. Pridruži se jim je lepo število drugih. Ker sem bila opozorjena, da sem na listi kandidatov, katere „voha matilda“, so me fantje povabili s seboj. Odšla sem s skupino z namenom, da se odpeljem k sestri v Ljubljano. Toda do tega ni prišlo — pač pa sem tri leta s temi fanti delila težo tistega časa — enakega današnjemu Vietnamu.

Bili so vzorni fantje — junaki v borbi in morali! Vsa leta nisem slišala ne kletve, ne umazanega, nemoralnega govorjenja. Mene osebno ni nikoli nihče žalil ali se do mene nespodobno obnašal. Često so bili premočeni, ožuljeni, lačni in zmučeni, pa ga ni bilo, ki bi tožil. Krščanski možje in fantje so vedeli, za kaj se bore. Cerkev je takrat odločno prepovedala sodelovanje s komunizmom in to je bila zapoved, za katero so dajali svoja življenja.

Spominjam se prvega petka v Gorjancih. Tonček je slonel ob drevesu in spovedoval in potem obhajal. Do poslednjega! Prav tako je bilo ob nedeljah. Fantje so bili vedno pripravljani na borbo in smrt, katero so vdano, brez sovraštva sprejemali; tudi ko so z razbitimi čeljusti in s strelom v tilniku padali v teharske in kočevske jame. Tako nam povedo tri žive priče, katere so se iz jam rešile.

Govorila sem z gospo, katera je bila v Kočevju leta 1945 za časa domobranskega mučenja in pokola. Pripovedovala je: zvezane in do smrti izmučene so vozili v Kočevje in jih pustili na soncu čakati na konec zadnjega dejanja. Ljudje so jokali; radi bi jim dali vsaj vode, pa je bilo

strogo prepovedano. Ponoči pa je bilo še groznejše. Streljanje noč za nočjo. Ljudje so vedeli, da padajo žrtve — cvet slovenskega naroda.

Ko smo bili nekoč na terenu, se eden fantov obrne k meni in pravi „Koliko rožnih vencev si že zmolila; jaz sem že tri.“ Ob drugi priliki mi zopet eden pravi, da se je skupina fantov dogovorila, da bodo ostali moralno neporečeni in se ne poroče, dokler bo vojna.

Ko smo leta 1943 obhajali Veliko noč na terenu, je komandant Milan stal na čelu svojih borecev, ko je kurat Tonček daroval sv. mašo.

In kako smo delili grižljaj kruha, da smo vzdržali napore! Če je bil kateri ranjen in trpel, smo trpeli vsi kakor eno telo.

Taki so bili naši slovenski fantje in možje!

Od takrat je 30 let. Še vedno smo ena velika protikomunistična družina, razkrojljena po vseh kontinentih. Letos 3.—4. junija se bomo zopet zbrali v Clevelandu na farmi, da počastimo spomin naših junakov. In obletnico 30 let!

Veliko jih že ne bo prišlo. Odšli so in se pridružili našim mučencem. Morda bo drugo leto zopet kateri od nas manjkal!

Zato: kdor le more, naj pride!

Na svidenje na farmi!

E. O.

PRED TRIDESETIMI LETI JE BILO . . .

Spomladi 1942. leta je preprosti narod še kaj malo poznal dobo, v kateri je živel, in niti zdaleč ni slutil nevarnosti in groze, ki je bila pred njim.

Kar se spominjam iz tistih dni, je bilo govorjenje, da so po gozdovih moški, ki se bore za svobodo. Kmalu se je začelo govoriti, da so ti vojaki razdeljeni v Četnike in Partizane. Kdo so pristaši enih in drugih in kaj hočejo, se vpričo laških groženj nihče ni spraševal, v partizanskih računih pa tudi ni bilo, da bi sami sebe oznanjali in razkrivali svoj pravi obraz.

Po ljubljanskih šolah je bil prihod tiranije bolj viden. Kljub najstrožjim prepovedim vojaških in šolskih oblasti, so bile politične debate na dnevnem redu. Kakor hitro so profesorji zapuščali razrede, je završalo nesmiselno politiziranje, ki se je končavalo z grožnjami in celo pretepi.

Ljubljansko učiteljsiše, ki je že dolga leta veljalo za gnezdo liberalcev, je bilo kot panj sršenov. Ko je bil leta 1938 tudi dijakom iz podeželskih meščanskih šol omogočen vstop v to strokovno šolo, je šola dobila zdravih vernih fantov, ki so zrasli med preprostim narodom. Že ob začetku

vojne je bilo vidno, da ti fantje mislijo drugače kot pokvarjeni mestni promenadarji, ki so hodili v šolo le, ker so se pač morali nekam dati, četudi za učiteljski poklic niso imeli ne volje ne želje. Nujnost teh nasprotnih političnih, verskih in življenjskih gledanj je bil boj. Razrvana doba vojne in priprava krvave revolucije med slovenskim narodom je opravičevala marsikaj, kar bi bilo v normalnih razmerah prepovedano.

Vsaka akcija rodi reakcijo, ker je vsaka organizirana skupina seme nasprotnega tabora. Tudi učiteljišče je šlo po tej poti. Učiteljiščniki iz vseh delov Slovenije, ki so stanovali v Ljubljani in tudi oni, ki smo se dnevno vozili v mesto, smo bili trdno povezani v dijaški KA pod vodstvom profesorja Tomca. Poznali smo komunizem in vedeli, kaj se skriva za krinko OF. V tem pogledu smo bili Mladci ob koncu šolskega leta 1941—42 težka ideološka protiutež raznim liberalnim organizacijam, ki so delovale skrito, kakor vse druge moderne komunistične iznajdbe. Da so bili komunisti že takrat dobro organizirani, je zdaj znano, mene pa je o tem prepričal dogodek, ki se je zgodil v februarju 1942:

Bilo je zgodaj zjutraj, še malo mračno je bilo, ko sem stopil v razred. Pred tablo je stal sošolec Brežič Franc iz Loga, drugi, Gerdol Emil, sin bevškega učitelja pa je stal na katedru in prav v tistem hipu nekaj spustil za tablo, da je zaropotalo z velikim truščem. Poleg je stal še tretji, ki je danes v svobodnem svetu. Vidno sem jih iznenadil, čeprav nisem hotel pokazati zanimanja za njihovo delo. Šele pozneje sem opazil, da sta s stene izginili sliki italijanskega kralja in Mussolinija. Tedaj sem vedel, kaj so spustili za tablo, a sem ostal ravnodušen. Oni pa so vzeli stvar resneje kot jaz. Morda je bila to že prva zanka, ki je bila meni namenjena. Brežič je, ves zaripel v obraz, skočil predme in kričal:

„Ti si edini, ki veš za to. Toda pazi se, če o tem kaj zineš! Prej bom jaz v Rožniku, kot pa me bodo Italijani dobili... ti pa ne boš več živ prišel domov...“

Jaz si teh njegovih groženj nisem gnal k srcu, ker nisem niti mislil, da je revolucija res že dozorela. Vstal sem in se umaknil v drug razred. Nekaj tednov po tem sta zgoraj omenjena odšla v gozd.

Spomladi je šlo trenje svojo pot naprej. Ko je ozelenel gozd, je tudi vaba OF „svoboda“ zasvetila v novi luči, ki je marsikateremu študentu vzela razsodnost. Brez razloga so izostajali od pouka. Vedno neredneje so prihajali v šolo, še tedaj kar na lepem izginjali, se smejali slabim ocenam in podobno; gotovo so imeli obljubljeno, da bodo brez šole postali učitelji ali še kaj več. Za svoj razred vem, da je od prvotnega števila 40 tekom leta 1942 število učencev padlo na 18; nekaj jih je odšlo k Vaškim stražam, mnogi so postali žrtve, največ pa jih je odšlo v gozd. V šoli so ostali le bojazljivi, koristolovci in pa tisti določeni, ki so kot terenci vodili ideološki boj, še bolj vneto pa ovajali vidnejše nasprotnike komunizma partizanom, ki so tedaj že zverinsko morili svoje žrtve.

Nekaka prva bojna črta so bili fantje četrtega letnika. Bil je ločnica med starim, svobodomiselnim učiteljskim naraščajem, ki je hotel biti napred in ga je bilo sram živeti za preprosti narod, in novim rodod, ki je v svojih vrstah dal Bogu prvo mesto in se pripravljaj po najboljših močeh služiti narodu. Najodločnejša med vsemi sta bila Ivan Pavčič, doma iz Bizovika in Vinko Mravlje iz Brezovice pri Ljubljani. Oba sta bila male postave, a odločne in močne volje, ki se nista bala žrtev in kompromisa nista poznala: ali na celi črti zmagati — ali umreti! je bil njun življenjski ideal. Ivana, ki je bil sama goreča dobrota, so partizani po groznem mučenju umorili 18. maja 1942.

Organiziranje „svobodne republike v Dolomitih“

Že zgodaj v aprilu so komunisti začeli organizirati svojo postojanko tudi na področju Dolomitov. Nekateri navdušeni posamezniki so izginili v gozd. Veliko več pa je bilo takih, ki so s strahom v očeh, z motiko, lopato, krampom ali koso na rami odhajali in se spet vračali domov. Delali so videz, da gredo na delo, v resnici pa so odhajali v gozd, kjer so kopali jarke in bunkerje, sekali drevje ali kako drugače delali škodo. Ta aktivnost se je stopnjevala iz dneva v dan dokler niso v začetku julija prisilno mobilizirali vse moške na tem ozemlju prav do Ljubljane. Obenem so oklicali „svobodno republiko“, po vzorcu onih po Dolenjski in Notranjski. Žalostno je bilo videti, kako so kmečki fantje, ki za komunizem niso imeli smisla, gazili po hosti, se že takrat skrivali drug pred drugim, nazadnje se pa vračali domov in se začeli skrivati. Nešteto sem jih slišal tiste dni reči: „K tem ljudem nikoli več...“ Moram poudariti, da je bilo vse to storjeno z vednostjo in odobrenjem italijanskih zasedbenih oblasti, ki so prostovoljno zapustile vse postojanke od Rovt do Dobrove, prebivalstvo pa pustile na milost in nemilost partizanskim oddelkom, ki so ropali in klali, kamorkoli so prišli. Na Dobrovi je italijanska postojanka še ostala, a vsekozi je delala sporazumno s partizani. Z zažigalnimi bombami so zažgali nekaj hiš na Dobrovi, do tal so požgali vas Brezje, streljali talce in vse druge moške, ki niso odšli v gozd, odvedli v internacijska taborišča. Komunističnim družinam se v glavnem ni nič hudega zgodilo, dokler domači fantje niso prijeli za orožje proti obema tiranoma.

Na bo omenjeno, da me je že proti koncu aprila pod gozdom blizu doma ustavil Slabetov Janez, ki je z grabljami na rami hitel proti gozdu. Precej trdo je vprašal, kaj sploh še čakam, da nič ne doprinesem za svobodo. Vedel je tudi, da bo moral vsak delati za osvoboditev. Jaz sem ga le debelo gledal, ker mi je bilo vse to španska vas. Odgovoril sem, da se brigam le za šolo, vse druge mi zaenkrat ni nič mar. V odgovor sem zvedel, da tudi drugi (koga je s tem mislil, ne vem) opažajo, da se jaz vlečem stran, ko je večina študentov v borbi za svobodo pripravljena na velike žrtve in tudi šolo zapuščajo.

Brez besede sva šla vsak svojo pot.

Čeravno je takrat le malokdo vedel za cilje OF, je bilo povsod čutili neko napetost in življenje je zastalo kot utihne narava pred bližajočo se nevihto. Prezgodnja skrb je legla na nas mlade.

Nekega jutra proti koncu maja sva se po naključju dobila na cesti proti kolodvoru z Mravljatovim Vinkom; pravzaprav sem ga počakal, ko sem opazil, da hiti za menoj. Globoko in začudeno me je pogledal, ker že nekaj tednov nisva govorila, dočim sva bila prej skoro vsak dan skupaj na poti v šolo ali domov. Potem je skoro očitajoče vprašal:

„Zakaj se me zadnje čase tako ogiblješ?“

Ugovarjal sem mu, da to ni res in se morda le njemu tako zdi. Vem, da ga o tem nisem prepričal, kajti nekako odmaknjeno je nadaljeval:

„Vsak zase se mora odločiti... Živimo v dneh, ko nam ostajata samo dve poti: vera ali komunizem... Srednje poti ni...“ Zagledal se je v šumeče topole ob potoku, kot da bi hotel še nekaj reči, a se je premislil. Tedaj ga nisem razumel, a tudi njegovih besed do danes nisem pozabil.

Komaj tri tedne potem sem razumel marsikaj, kar mi je bilo ob Vinkovem zadnjem pogovoru skrito. 13. junija ponoči so ga namreč komunistični partizani skupaj z očetom in dvema bratoma zverinsko umorili. Tedaj smo zvedeli, da je Vinko zadnje tedne pred umorom prejel vrsto grozilnih pisem, naj neha delati v KA in neha govoriti proti komunizmu.

Na te grožnje se ni umaknil, ampak nanje odgovoril v svoji oporoki, kjer je med drugim zapisal:

„Delali smo z veseljem, saj smo imeli jasen cilj pred seboj: razkristjanjeno Slovenijo spet vrniti Kristusu. Delali nismo za denar, za čast ali kakršnekoli slične namene. Kaj smo imeli od tega, če smo se jasno in odločno postavili za katoliško Cerkev, za duhovnike, ali če smo fante pridobivali za Kristusa? Največkrat smo bili za to oklevetani.“

Toda mi gremo naprej! Nobena ovira nas več ne ustavi. Če kdo pade od zločincev umorjen, nas to še okrepi, nam da novega poguma...

Ko boste brali te vrstice, bom jaz že visoko nad vami. Naj vas to ne žalosti in ostraši. Ravno tako in še bolj morate delati brez strahu za katoliško stvar...“

— — — — —

Tako je Vinko sam povedal zakaj je bil umorjen. Poznani so bili domačini, ki so pripravili njegovo smrt, a to ni več važno. Žalostno in boleče pa je dejstvo, da je danes toliko ljudi, celo toliko duhovnikov je med nami, ki oznanjajo istega Boga in so udje iste Cerkve, pa namerno pozabljajo na tisoče in tisoče slovenskih mučencev, ki so umrli podobne smrti kot Vinko Mravlje, z isto idejo v srcu: živeti Kristusu, Cerkvi in narodu. Nekateri gredo celo tako daleč, da za žrtve komunistične revolucije celo maše odrekajo, „ker bi si s tem zaprli pot v Slovenijo.“ Daleč smo prišli in niti trideset let ni bilo treba do spoznanja, da ima da-

nes slovenska Cerkev, posebno v tujini, veliko Mikužev, od tistega prvega Metoda Mikuža, ki je bil na Brezovici doma.

In četudi je tako: Vinko in vsi, ki ste padali pod streli, noži in krampi, da bi Slovenijo prenovili in jo pripeljali bliže Bogu, in čeprav se zdi, da je bilo zgrešeno, za kar ste vi tisoči prelivali svojo mlado kri... ne obračajte se v grobeh, ampak prosite za nas, da vztrajamo z vašo pomočjo na poti, ki ste jo začrtali s svojo mučeniško smrtjo.

Jonec

Iz II. partijske konference v Beogradu

25. januarja se je v Beogradu začela druga letna konferenca Zveze komunistov Jugoslavije. Sklicevanje teh zasedanj je bilo sklenjeno na zadnjem zborovanju komunistov in njih naloga je, kontrolirati in revidirati kurz partije. Te konference se zato navadno skliče med enim in drugim rednim zborovanjem partije. Dnevovanje te konference bi moralo biti že lansko jesen, a je vsled raznih kriz bilo večkrat preloženo. Zasedanje te konference je bilo docela v znamenju krize na Hrvaškem.

Konferenci je prisostvovalo 367 odposlancev iz šestih republik in obeh avtonomnih pokrajin. Otvoril pa jo je sam Tito kot je to pri važnejših zasedanjih navadno vedno slučaj. Odposlanci so razpravljali o problemih, o katerih se jim na zadnjem zasedanju v jeseni 1970 še sanjalo ni. Takrat se je šlo za reformo ustave, predvsem o kolektivnem predsedništvu, kateremu naj bi Tito odstopil državno vodstvo. Zdaj pa je konferenca bila zaposlena s tem: ure pomakniti nazaj, ker se domneva, da je pri nas vse preveč reformiranja, liberaliziranja in decentraliziranja kar je pripeljalo do krize na Hrvaškem. Z naglimi koraki se poizkuša sprečiti nadaljne širjenje nacionalističnih tendenc posameznih ljudskih grup. Na eni strani za vrv vlečejo dogmatiki, se pravi, stalinisti, na drugi strani pa zmerni liberalci. Prvi hočejo strogo v Beogradu operirajočo centralizacijo, jekleno partijsko disciplino in odstranitev številnih mer decentraliziranja. Oni, na drugi strani so docela prikrajšani, ker ne morejo zahtevati ravno nasprotno, saj bi se s tem identificirali z idejami hrvaških partijcev katerim so odvzete vse funkcije, katerih je že nekaj izčlenjeno iz partije in morajo računati s kazenskim postopkom po členu 100 (antisocialistična aktivnost). Tako se ti naši tolerantni politiki le trudijo, sprečiti nadaljni „lov na čarovnice“ in skrbijo, da bi pozitivna stran titoizma ne bila popolnoma zrušena. Javno je ta konferenca iskala temelj za upostavitev ustrezne politične, gospodarske in socialne enote. Prikazen na Hrvaški, ki je baje vsem prisotnim močno vrela v glavi, so hoteli zrniti v ozadje.

Potek konference je Tito podal v uvodnem govoru, ko je rekel: „Ta konferenca je ob času, ko v naši deželi samozavest vedno močneje sega okoli sebe in Komunistična partija bi se morala intenzivnejše oprijeti odprtih vprašanj.“ Trditve, da tičimo v krizi, je maršal enostavno zavrnil. Menil je, da se gre le za slabosti partije in za neizpolnitev sklepov zadnjega zborovanja komunistov. Po njegovem mnenju bi ne bilo nobene gospodarske krize, če bi se sprejete sklepe komunistov uresničilo in dobesedno: „Sovražnik v notranjosti države ne bi dvignil telesa.“ V nadaljnjem je maršal zahteval reorganizacijo partije, kar pomeni naknadno čiščenje iste ter kaznovanje disciplinskih kršilcev. To z drugimi besedami pomeni konec tistega programa, ki ga je Zbor komunistov sprejel na zadnjem kongresu namreč, da je treba iz Zveze komunistov narediti široko Ljudsko partijo. Prebrana sta bila dva referata, od katerih je prvi razpravljal o nalogah partije, drugi pa družbeno in gospodarsko področje Jugoslavije. Referenta sta bila člana izvršnega biroja, Vlahović in Gligorov. Oba sta zahtevala večjo avtoriteto partije, kar je v nasprotju s titoizmom.

Konferenca je bila za en dan podaljšana, ker se je po prebranih referatih za besedo prijavilo nepričakovano visoko število odposlancev in, ker je kljub dolgemu pripravljanju zasedanja še vedno bilo na konferenci sami zaznavati odstopanje mnenj posameznih konferentov. Na koncu zasedanja je bilo šele jasno videti, kako močan in globok vpliv je imela na celotno ZKJ, kriza v Hrvaški. To se najbolje da videti iz akcijskega programa, ki ga je konferenca izglasovala. V tem programu se sicer stremi za tem, da se dosedanje oblike našega komunizma zadrži, da se ga krepí ter zaščiti pred regionalizmom in nacionalizmom, ki se zadnje čase pojavlja ne samo na Hrvaškem, temveč v vsej deželi. Partijska konferenca je v sprejetem programu oba navedena izma močno obsodila in dodala, da je nadaljni obstoj Zvezne Jugoslavije in nje narodne partije možen samo, če bo uspelo regionalizem in nacionalizem posameznih ljudskih grup popolnoma izkoreniniti.

Po vsem tem je Tito v svojem govoru hvalil našo Narodno skupnost in dejal, da kriza na Hrvaškem partiji ni povzročila nobene škode. Nadaljeval je, da se Jugoslavija, odnosno, partija in vlada ne nahajata na poti nazaj v centralistične čase. Pri tem pa ni težko ugotoviti, da je v partijskem aparatu prišlo do frakcije, ki bi centralizem zelo rada oživila. Z besedami je Tito sicer dal vedeti, da on o teh ljudeh ne mara ničesar slišati. Zatem, ko je že pred Božičem zahteval in v večjem delu tudi izvedel čistko na vseh pomembnejših političnih in gospodarskih mestih, se je izrazil zadovoljnega in zaupljivega v partijo, ki je po njegovem mnenju nje baza zdrava in le glave ne sede na tem zdravem telesu vedno trdno. Drastične spremembe, ki so nastale v partiji so razvidne iz novo izvoljenega eksekutivnega komiteja partije, ki ga je izglasovala prav ta konferenca. Po direktni želji Tita je ta najvišji gremij partije, ki je do sedaj

imel 15 članov, bil zreduciran na 8 članov, od katerih po enega daje vsaka republika in obe avtonomni pokrajini. Sekretariat treh, kjer bi bila koncentrirana vsa moč in kompetenca, so mu zavrnil. S tem ekzekutivnim birojem bo Tito lažje manipuliral ne samo zato, ker je manjši, temveč predvsem zato, ker so v ta komite po Titovi zaslugi prišli ljudje iz spodnjih gremijev. Le trije stari člani so si zasigurali mesta; med njimi Slovenec Dolanc.

V naslednjih mesecih se bo dalo šele točno videti, če je s tem kriza premagana, če bo nas ta pripeljala v „novo Jugoslavijo“, ali bo ves ropot le partijo malo zdramil in jo varoval grešnikov. Z vsem tem pa se je pri nas zelo verjetno vsaj za dalj časa končalo vsako liberaliziranje.

Zgorela mladost

Gozdovi šume...
V moje srce
je veter nasul Tvoj pepel.
Viharja odmev
mi v žilah kriči,
kri vre in kipi
v ognja odsev.

Nekdo
me noč za nočjo
iz spanja budí.
Balantič, si Ti,
ki v vihri prihajaš,
ob oknu postajaš,
mi svetiš v temino noči?

O, saj Te poznam:
plav koder čez čelo,
sanjave oči,
ognja nemir,
ki na ustnih gori.
Zamišljen in sam.

To vitko telo,
to sinjo mladost
je plamen objel.
In ustne — kot mak! —
so v žar onemele,
razpadle v pepel.

Balantič-vojak!
Ni še prostost
čez gore zasijala;
nad našo zemljó
še ni zarja vstala.

In v prah se mi krha srce...

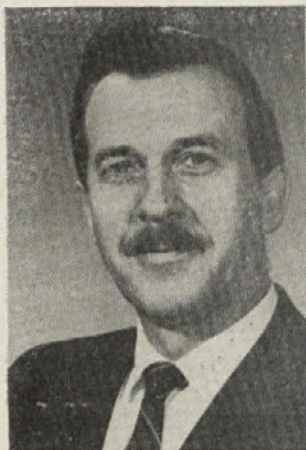
Zdaj vem:
noč za nočjo
me boš iz spanja budil.
Tvoj plamen bo živ!
Blestel bo v goráh
vse dotlej,
da preko mej
bruhil svobode bo krik.
Med Triglav in Špik
se bo dvignil Tvoj svit.
V zarjo ovit
boš tiho gorel;
a Tvoj pepel
bo veter rosil
po skalah.

Moje srce je le prah...

Gozdovi šume...

Igor

Tukaj je "Naš France" – 50-letnik

Saj ni res, pravi njegov vedno mladostni izraz; kje neki jih bo dobil ta večni mladenič; pa vemo pozitivno, da v Dev. Marija v Polju, v farnih bukvah stoji zapisano: France Grum, rojen 21. maja 1922 v Slapah št. 20, občina D. M. v Polju — Ljubljana.

Prve nauke — poleg domače hiše — je dobival v ljudski šoli v D. M. v Polju. Že tedaj je Franci kazal veliko bistrumnost, podjetnost in zvitost, katero pa ni „prakticiral“ le v šolskih klopeh, temveč tudi na poti domov.

Ker je bil fant nadarjen in po prigovarjanju domačega kaplana so ga vpisali na klasično gimnazijo v Ljubljani, s tiho skrito željo, da bi France postal duhovnik. V gimnazijskih letih je bil priden in vesten dijak, toda njegov vedno nemirni duh je silno trpel v čisto nerazumljivi pokorščini starim ljubljanskim profesorjem, katerim je bilo življenje in delovanje le suho pravilo z vsemi vejicami in pikami, katerih vsaka je bila posebej posvečena.

Po končani gimnaziji se je France vpisal na tehnično fakulteto. Toda naš čas, ki so ga mednarodne intrige znale zasukati, da je zorel v krvavo revolucijo ubojev, tatvin, ugrabitev in terorja, mladega akademika Franceta ni držal v varstvu bodoče žice Ljubljane ali celo potisnil v podzemlje varnega zatočišča, temveč ga je postavil v „prostovoljca“, med prve organizatorje odpora proti tiranijam, ki so hotele iz naroda narediti sužnja.

Devetnajstletni mladenič je vedel kje je njegovo mesto v tisti usodni narodovi uri. Bil je eden izmed redkih, ki je znal pozabiti nase, na svojo prihodnost, varno udobje, prijatelje in domače, ter odločno stopiti pred rablje, ki so gonili narod na Golgoto: „Dovolj je vašega početja!“

France je bil eden sedemnajstih, ki so zgrabili za orožje ter formirali prvi slovenski ilegalni odred J. V., ki je odšel 18. maja 1942 na teren.

Ko se je odred reorganiziral v trojke je bil s Selanom in Jakošem imenovan v štabno trojko ter bil s tem izpostavljen vsem drznim akcijam in podvigom, ki si jih je domislil poveljnik Milan Kranjc v svoji drznosti.

Naš France sam bi nam mogel govortiti o tej naši in njegovi herojski dobi dolgih mesecev, v gorjanskih gozdovih med tremi sovražniki: Italijani, Nemci in komunisti.

Bili so dnevi resnične glorijske zmag pod Dolžem, na Ratežu, pri Prečni, na Krki, na Tolstem vrhu, Stroškem bortšu, na Slatniku in Gracarjevem Turnu. Bili pa so tudi trenutki nadčloveških naporov, trpljenja, lakote in žeje, utrujenosti in stiske. Veliki nočni marš iz št. Rupertske doline skozi Lekence ter preko narasle Krke nazaj do Gorjancev. Poganski grad, zaseda Italijanom ob cesti: Novo mesto — Stopiče itd., itd.

Iz prve ilegale je France spremljal poveljnika Kranjca v I. bataljon Legije smrti, katerega poveljstvo je prevzel po Kranjčevem odhodu v četniški odred. Po osmem septembru 1943 pa je prevzel poveljstvo 6. grupe v Gorjancih, od koder je bil premeščen v Lašče kot poveljnik 114. čete in končno kot poveljnik junaškega velikolaškega jurišnega bataljona.

Borbe in uspehi pod vodstvom mladega drznega nadporočnika Franceta v svojstvu kapetana so se vrstili kakor jagode na rožnem vencu. Neustrašen toda izkušen, trezen in odločen je bil priljubljen pri častniškem zboru in vojaki. Vanj in v njegova povelja so slepo zaupali, kajti vedeli so, da poveljnik Grum misli za bataljon, da on študira specialke, ko drugi spi, da je on na straži v nočeh dežja in mraza, ko se drugi premraženi stiskajo v zavetju.

Vetrinje mu je bilo prihranjeno in s tem tragedija vrnitve, ker je bil dne 6. maja ranjen v borbi pri Šmarju, kjer je njegov bataljon kot zaščitnica zadrževal partizanske horde, ki so pritiskale na Ljubljano. V tistem zadnjem jurišu s svojimi fanti ga je zadelo, vendar ne smrtno. Kot ranjenec je bil pozneje v angleški vojni bolnici v Celovecu, toda še ni okreval, ko so ga premestili v ujetniško taborišče Federann, od koder bi bil prisilno vrnjen komunistom, če bi se mu ne posrečilo uiti preoblečenemu v žensko.

V Vetrinju se je poročil s svojo zaročenko Albino Dobnikar doma iz Vevč pri D. M. v Polju.

Potem je sledila druga etapa — begunsko taborišče z vso umazano hinavščino angleških zaveznikov, ker so v vseh beguncih iskali zločince s komunističnim seznamom. Kakor mnogi drugi se je tudi France moral skrivati pred racijami in preiskavami. Toda niso ga zlomili. Organiziral je trojke, ki so udirale preko meje v pomoč skrivačem ter pomagale ubežnikom iz komunistične tiranije.

Po petih letih begunstva je France emigriral s svojo ženo v ZDA. Afdavit, ki ga je prejel mu je dal priznanje za „hlapca“.

In akademik — domobranski nadporočnik Franc Grum je nastopil tretjo etapo — v deželi pravice — z legitimacijo — hlapca.

In tu je udaril v tretje z vso odločnostjo, treznostjo ter zrelostjo moža, ki so ga uklonili a strli nikoli.

„Pustite me živeti, če tudi z legitimacijo sužnja do svobode se bom dokopal sam in z božjo pomočjo.“

Potem, ko je namelzel, Beg ve, koliko mleka in skidal vozove gnoja, je odšel v tovarno za hladilnike kjer je delal na tekočem traku. Po osmih

mesečih, ko „se je razgledal“ in privadil jeziku, je odšel v Rochester kjer je nastopil službo pri Eastman Kodak 66, v razvojnem laboratoriju kot Laboratory Technician. France je spoznal, da je tu njegovo polje uspeha in širokega vzpona. Kmalu je bil imenovan Senior Technician in čez nekaj mesecev fizicist. Pridno se je posvetil študiju fizike. Vpisal se je na univerzo v Rochesteru, kjer je l. 1956 diplomiral.

Sledilo je napredovanje v službi. Dobil je mesto Senior Physicist ter kmalu nato Research Associate.

France ni poznal počitka. Njegov nemirni duh in volja po znanju ga je gnala naprej. Posvetil se je nadaljnjemu študiju optike, kjer je diplomiral 1958 v optiki in 1960 v matematiki. V službi pa je napredoval v Laboratory Head (šef laboratorija).

Tako so se stopnjevala napredovanja, dokler ni bil l. 1967 izvoljen v znanstveni komitet (Scientific Committee), ki skupno z direktorijem urejuje in vodi vse delovanje na razvojnem področju.

Ob vsem tem velikem uspehu, združenim z izredno vztrajnostjo in odločnostjo, ki so last ljudi velikanov naš slavljenec ni miroval. V zadnjih 10 letih je publiciral čez 40 znanstvenih razprav, katere so bile objavljene v raznih ameriških in svetovnih znanstvenih žurnalih. Poleg tega je priredil nad 100 klasificiranih razprav in patentov. Napisal je dve znanstveni knjigi: „Visible and Ultraviolet Spectroscopy“, ki je izšla letos pri New Yorkski založbi „John Wiley and Son Inc.“ (New York 1972), ter druga, ki je sedaj v tisku z naslovom: „Fluorescence and the Calorimetry of Fluorescent Materials“.

Poleg znanstvenih razprav pa vseskozi priobčuje v ameriških listih in revijah članke o komunizmu. Odposlal je številne spomenice predstavnikom ameriškega javnega mnenja in vlade. Od leta 1958 ima stalne pismene zveze s sedanjim predsednikom ZDA R. Nixonom.

V priznanje za doprinos v razvojnem delu na optičnem polju znanosti je bil l. 1966 imenovan za člana Sigma Xi Society.

Za te zasluge ter spektroskopijo po je l. 1970 prejel od Britanske mednarodne biografske ustanove „Certificate of Merit“. Istega leta je bil izvoljen za člana „Fellow of the Optical Society of America“. Že dve leti prej pa je bil imenovan za člana „New York Academy of Science“.

Zaradi uspešnega in priznanega znanstvenega udejstvovanja je življenjepis Franceta zabeležen v naslednjih biografskih leksikonih:

Who is Who in America the East
Dictionary of International Biography, London, England
American Men of Science
Community Leaders of America
Intercontinental Biographical Association.

Aktivni član pa je v Optical Society of America, Physical Society of America, International Platform Assoc., American Geographical Soc., Inter-

Society Color Council, Society of Photographie, Scientists and Engineers, Comision Internationale D'éclairage (C. I. E.), Internac. Comiss. an Optics (C. I. O.).

Je: (stalni šef) komiteta: Chairman of the Tecnical Problems Comite of the Inter Society Color Conclil, Chairman of Tecnical Problem on Flurescence pro Inter Soc. C. C., American Ch. of the C. I. E. (Comis. Inatenat. declairage) o radiaciji (šef ameriške delegacije pri tej mednarodni znanstveni ustanovi).

Je član industr. sveta za optično radijacio pri ameriški vladi, kjer zastopa celoten Kodak tako ameriški kot zunanji.

Prav tako je član komiteta za elektronske računalnike — minicomputers ter več manj pomembnih ustanov.

Poleg vsega tega obširnega udejstvovanja v znanosti, v vseh mogočih oblikah, krajih znotraj in izven Amerike, za kar mu čas ne sme biti primordialni faktor, je naš France ostal naš, domobranski, na kar je poleg vseh naslovov in imenovanj najbolj ponosen.

Ko sva se pred leti srečala, mi je dejal: „Hvaležen sem Bogu za vse to, prav zares. Če pomislim na tiste mesece, ko sem bil hlapec! Skušam pa, da bi se nikdar v ničemer ne oddaljil od tistega, česar mi je najsvetejše, biti zvest — nenehni domobranec in borec proti komunizmu. To pač želim, da me takega poznajo Slovenci.

France, ta ponos je čist, kot naš ideal. To je ponos naših mučencev, ki so padli v grobove; to je močna molitev umirajočih v kočevskih jamah.

Takega te srečujejo na taborskih sejah in prireditvah Zveze borcev, ki si ji ti dal življenje in ji botroval ter ji načeljeval kot tolikokratni predsednik; takega te srečamo v našem glasilu Taboru, v naših brošurah zgodovinskih dejstev: načelnega, odločnega, pa vendar ponižnega enega izmed mnogih — domobranca.

France, dragi naš slavljenec — petdesetletnik!

Ponosni smo nate, kot je nate ponosna tvoja družina, v kateri te je Bog blagoslovil s tremi hčerkami: Ivico, Marjanco in Metko. Ponosni in hvaležni Bogu za vse tvoje visoke akademske uspehe, posebno pa še, da te je nam ohranil iz tistih krvavih dni.

Preskromno bi bilo, če bi za tvoj in naš veliki praznik naredili tridnevno slavje gori na naši Pristavi, da bi lahko prišli vsi domobranci in prijatelji, kjer bi iz tisoč grl narod čul gromki klic odlikovanja: Živel naš junak!

France, še na mnoga — mnoga leta!

Ko vaš Tabor z nespremenjenim idealizmom izza dobe revolucije spolnjuje svoje poslanstvo, ne pozabite, da bo to lahko vršil samo, če mu ostanete zvesti! — Poravnajte zaostalo in tekočo naročninò! Darujte v tiskovni sklad!

Anton Tomaževič – 50-letnik

Ljudsko šolo je naredil v svoji rojstni vasi in nato še štiri razrede višje narodne v Radovljici, nakar se je šel učiti v Kropo za strojnega ključavničarja v zadrugo "Plamen".

Še kot vajenec v tem obratu je bil večkrat povabljen s strani svojih prijateljev tudi vajencev na poseben sestanek, ki ga je imel največkrat učitelj iz sosedne vasi Dobrave s priimkom Žagar. Tone je vsa ta vabila odklonil, ker je slutil, da je za temi sestanki past. Ta učitelj je bil že v stari Jugoslaviji komunist in če je Kropa med zadnjo vojno zgubila toliko mož in fantov v partizanih je prav gotovo to tudi velika zasluga tega učitelja, ki je te može in fante s tako pretkanostjo pripravil, da so Kroparji kmalu po nemškem vdoru v Sovjetsko zvezo sami razbili vse stroje v tovarni Plamen in potem šli v gozd, ker so mislili, da bo vojne vsaj v 14 dneh konec. Kako so se motili. Da je okupator Nemeč porušil in požgal prvo slovensko vas Dražgoše že januarja 1942 in postrelil 30 vaščanov, kot talce imajo prste vmes tudi „hrabri kroparski partizani“, ker so se držali v tej gorski vasi pod Jelovico in se počutili kot na osvobojenem ozemlju.

Ko so proti koncu leta 1943 mobilizirali partizani njegovega brata in je bil Tone v skrbeh kaj bo z bratom, ker jim je ta že dobrega pol leta preje enkrat ušel iz njihovega raja po nekaj dneh bivanja pri njih; zato se jim je naš jubilar prostovoljno javil, da gre tudi on z bratom, ker je mislil, da ga pote mne bodo takoj likvidirali. Res so jima zaenkrat prizanesli a so ju takoj poslali v Prešernovo brigado na Primorsko. Bila sta vedno skupaj in udeležila sta se tudi po partizanih tako opevane slavne bitke za Idrijo in rudnik živega srebra. Po hudičevo smo jo pobirali tiste dni pe robeh nad Idrijo, ti bo povedal naš 50-letnik, če ga boš vprašal kako je bilo? Ker se mu pa ni dopadlo ropanje po hišah in vse kar so „osvoboditelji“ počeli z narodom, zato se je odločil, da bo skupaj z bratom, a prav zadnji trenutek sta se jima pridružila še dva druga partizana, ter

so pobegili že iz Primorske in se javili na domobranski postojanki v Gorenji vasi. S seboj so prinesli tudi orožje. Tone je bil več mesecev na tej postojanki, dokler se ni ustanovila nova postojanka v Žabnici, kamor je bil potem premeščen. Bil je tudi v borbi za sv. Križ pri Dražgošah odkoder so se prebili iz partizanskega obroča; ker jim je zmanjkalo municije so morali zapustiti sv. Križ. O tej partizanski zmagi pravijo komunisti v Knjigi: *Zgodovina Prešernove brigade, da so se domobranci pri sv. Križu zato borili tako hrabro, ker so bili po večini ubežniki od partizanov in ne bi bili radi padli bivšim tovarišem v roke.* To pišejo komunisti. Drugo dejstvo pa je, da je točno po enem mesecu, ko je padel sv. Križ ista domobrankska edinica napadala in končno z jurišem zavzela sv. Križ ter na vrhu pustila kar lepo število mrtvih partizanov. Tone je ostal v Žabnici na postojanki do umika na Koroško.

Da pa naš jubilat ni bil vrnjen nazaj v Jugoslavijo je bila pa res prava sreča. Kot njegov pokojni oče tudi vojak še iz stare Avstrije je zmeraj rekel: „Vojak ne sme nikamor brez puške.“ Naš jubilat je to tudi v Vetrinju povedal svojim fantom domobrancem in z največjjo težavo je prepričal tudi svojega brata, da naj brez puške ne hodi nikamor. Na takšen način je rešil sebe in brata.

Kmalu po prihodu v Argentino se je poročil z gdč. Pavlo Zupanc in zakon jima je Bog blagoslovil s štirimi otroki: Marija, Lovrenc, Tončka in Pavli. Postavil si je ljubek dom v katerem se je sedaj srečal z Abrahamom. Dragi soborec Tone! Vsi gorenjski še živi domobranci Ti kličemo: Bog Te živi še na mnoga leta.

Soborec

Jože Grebenc – 50-letnik

17. marca se je srečal z Abrahamom naš soborec in prijatelj Jože Grebenc. Rojen je bil pred 50 leti v naselju Pušče pri Velikih Laščah. Bil je eden izmed šestih otrok, ki so sestavljali zdravo, krščansko slovensko družino, na katero sta bila Grebenčev oče in mati tako ponosna.

Kot mladeniču je Jožetova zgodnja mladost bila podobna marsikateremu podeželjskemu fantu. Ko pa je dovršil osnovno šolo, se je šel učiti krojaške obrti. Po izučitvi krojaštva in dovršenju strokovne obrtne šole, je Jože nameraval odpreti svoje lastno obratovanje. Pri tem ga je prehitela druga svetovna vojna in strašna revolucija v domovini.

Že v samem početku pojavov revolucije in rdečega terorja s strani takoiimenovane osvobodilne fronte se je Jože podal na pot, na kateri smo ga srečavali kot protikomunistični borci. Bil je eden prvih, ki so stopili v domobranksko vojsko.

Kot domobranski podčastnik je bil Jože zelo priljubljen pri svojih fantih. Zdenska vas, Grosuplje, Višnja gora in končno udarni bataljon so

bile edinice, v katerih je Jože služil domovini. Nešetokrat je bil s svojimi domobranci v težkih položajih, pa je vedno s svojo vztrajnostjo dobro izpeljal

Ob koncu vojne je prispel na Koroško s svojim oddelkom. Po čudnem naključju je izostal vrnitvi v Jugoslavijo, kamor je bil vrnjen njegov starejši brat Lojze, ki so ga rdeči mučili in umorili.

Preživljal je begunska leta okrog Velikovca in od časa do časa obiskal Špitalsko taborišče, kjer so se nahajali starši, brata in sestre. Po triletnem bivanju v begunstvu je vsa Grebenčeva družina odšla v Kanado. V provinci Alberta so delali na plantažah sladkorne pese. Jože je bil eden prvih, ki so se podali iz podeželja v mesto. Našel si je delo svojega poklica v mestu Winipeg, kjer se je tudi srečal s poznanim slovenskim dekletom Marijo Jakšetovo. Spomladi leta 1949 sta stopila pred oltar, kjer sta si obljubila zakonsko zvestobo.

Dolga, mrzla zima in premalo toplih poletnih dni, so Jožeta in družinico prisilili, da so se preselili k nam na jug, na ta krasni niagarski polotok. Tudi tu ni bilo tiste čase prav lahko za delo. Kočno je dobil delo pri G. M. Kmažu zatem si je kupil prilično sadno farmo, pri tem pa še krojačil. Družina je naraščala in doraščala, tako da so vedno lažje delali in napredovali. Kupil je drugo farmo in nato prikupil zemljo, ter zgradil moderen dom, kjer se nešetokrat snidemo.

Sinova Jože in Janez obiskujeta višje šole v Hamiltonu in Torontu. Hčerka Mary in sin France sta v gimnaziji, najmlajša Helenca pa hodi v osnovno šolo. Da pa je družina še popolnejša, z njimi živijo mati Jožetove žene, katero vsi kličemo Jakšetova mama.

Jože, za Tvojo 50-letnico Ti želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let v krogu Tvoje drage družine!

Soborec in prijatelj France Kozina in družina

D. K.

Jožeta Javorška največja stiska

Jožetu Javoršku, slovenskemu pisatelju, ki se sramuje svojega pravega imena, se je pred leti obesil sin; in takrat se mu je porodilo literarno delo, ki mu je dal naslov: „Kako je mogoče?“

Kako je mogoče, da je — poleg številnih drugih sinov današnjih komunističnih mogotcev — tudi njegov sin obupal nad življenjem, ki mu ga je „priboril“ njegov oče, ter si izbral melanholičen umik iz njega?

Kako je mogoče?

Kje je „Jože Javoršek“ napravil svojo veliko napako? Morda bi moral fanta, ko so se mu pojavili prvi dvomi, ali prve samostojne misli, po-

grabiti in odpeljati pit v prvo gostilno. Morda je bil njegov sin (zaradi očetove dediščine?) vse preveč nežno „klerikalen“, ministrantovsko obreden, tako muzevno nedodelan, da bi ga moral vzeti v svoje roke, ga posiliti z grehom in ga z zvijačo izpeljati iz usmiljenega božjega raja, v katerem je omotično taval. Moral bi mu razkazati ljubljanske cipe, ga nagega zaviti v rjuho in ga nositi naprodaj po ljubljanskih ulicah. Moral bi mu prižgati prvo cigareto, ga navaditi nekaj kletvic, takih v katerih se balkanske barabe spravljajo nad Boga samega. Sploh — morda bi moral fanta „pobalkaniti“, pa bi ga rešil...

Gornji „recept“ bi po mnenju „Javorška“ samega morda rešil Franceta Balantiča, pesnika-izdajalca, ki se mu je „v grlu zataknila kost sv. Ignacija Lojolskega in se ni mogel več smejati.“

V svoji največji stiski, ki jo je opisal v nedavno izdani knjigi „Hvalnica zemlji“, pa „Javoršek“ priznava, da ga je Balantič zaničeval kot sa tanovo seme. Iz „Javorškovih“ ust naj bi v tistih — vojnih — časih vel „zemeljski veter slovenske vsakdanjosti“, iz Balantičevih pa — „metafizično izmišljevanje“. Balantiča se je poslej „Javoršek“ na cesti ogibal, ker je bil prepričan, da bi ga Balantič izdal.

Ta večni „bi“! Ta večni dvom, ki muči „Javorška“. kako je mogoče... Kako je mogoče, da je iz „metafizičnega“ Balantiča postal izdajalec... kako je mogoče, da sin ni verjel v očetova božanstva? Ali je morda mogoče, da se je motil „Javoršek“ in ne Balantič, ali mladi Javoršek? Ali je morda mogoče, da so tolaki tisoči raje odšli v tujino, da se potikajo po Buenos Airesu in „poljubljajo kopita tujih konj“ v ZDA, kot pa da bi se vdali v „zemeljsko slovensko vsakdanjost“? Kako je mogoče, da so ti ljudje skupno s „smrdljivimi menihi iz norega klerikalnega samostana“ kljub vsemu tudi v tujini ohranili svojo slovensko bit in živijo polna življenja, on, „Javoršek“ pa se zvija v svoji „največji stiski“, išče odgovora na „kako je mogoče?“ poje hvalnico zemlji ki jo je poma-gal posiliti z grehom in zločinom in ga še zdaj, po več kot tridesetih letih, teži smrt Franceta Balantiča, smrt Janeza Remica, smrt Ivana Klariča... pa morda tudi smrt vseh ostalih tisočev, „muzevno nedodelanih“ slovenskih fantov, s katerimi je „zemeljska slovenska vsakdanjost“ obračunala v Rogu?

V zmedenem, pa tu in tam kljub temu premetenemu, namišljenemu dialogu s svojimi mrtvimi prijatelji, ki so padli na drugi strani barikad, se potem „Javoršek“ skuša otresti krivde, ki se je zaveda do poslednje kosti... „Ko sem zvedel, da si v Teharjih, sem tekel v Beograd in dobil listek, na katerem je bilo zapisano, da Te morajo izpustiti... a sem prišel pač prepozno,“ pravi „Javoršek“ svojemu genialnemu sošolcu Janezu Remicu...

Doslej še nismo nikdar brali v domačem slovenskem tisku, da je bil kdorkoli zaprt v Teharjih, še manj, da se je tam zgodilo karkoli, kar je „Javoršek“ „zamudil“. Ali je morda vendarle mogoče, da tisto, kar govore

in pišejo „izdajalci“ v emigraciji, le ni tako brez podlage? „Tekel sem v Beograd...“ pravi „Javoršek“. Kaj pa, če bi namesto v Beograd, tekel kar v Teharje in tam samim klavcem dopovedal, da koljejo nedolžno kri, novega slovenskega Čopa?

Ah, toda potem se Javoršek danes ne bi spuščal v metafizične dialoge s svojimi mrtvimi sošolci. Če bi Remić še danes z debelim trebuhom, kot ga v duhu vidi „Javoršek“, hodil po slovenski zemlji, da bi se „Javoršek“ danes ne zvijal v svoji največji stiski in morda, da res, morda bi se mu tudi sin ne obesil, če bi v svojem očetu videl rešitelja novega, univerzalnega slovenskega genija... Ta nesrečni „bi“!

„Jože Javoršek“ — Jože Brejč, — ki je pred davnimi leti „od nekod“ in iz neznanega razloga klical domobranca Hribovska — je na ljubo „zemeljski slovenski vsakdanjosti“ odvrget plašč svoje „klerikalne, ministrantske obrednosti“ ter v tragični „muževno nedodelani“ dobi svojega življenja zapustil krščansko tradicijo, zdaj pa v svoji „največji stiski“ išče, kako bi se vrnil v krog iz katerega ga je iztrgala sredobežnost revolucije. In čeprav ve, da je Balantič ves čist, čeprav priznava ponos ob zavesti, da „kremeniti Slovenci“ — brez ozira na svoje ideološke vere in nevere — po vsem svetu izdajajo knjige v smislu večnega „začetka“, še vedno klečeplazi pred „zemeljsko slovensko stvarnostjo“ in zavrača tisto „žilavost krščanstva“, ki si je izmislilo „šolsko gobo“, božjo milost, ki vse odpusti in do kraja očisti črno tablo človekovega življenja.

„Čutim, da že prihajam k vam..., zato se mi prikazujete,“ pravi „Javoršek“ Remiću, Balantiču in Hribovsku...

Morda je res tako; in ne bili bi resnični kristjani, če ne bi tudi „Jožetu Javoršku“ pozeleli, da bi se v njegovi zadnji stiski le našel nekdo, ki bi s tisto „šolsko gobo“ — milostjo božjo — izbrisal krivdo, ki ga tež: in razkraja...

ZANIMIVI PABERKI

Komunisti so obljubili, predno so prišli na oblast, da „mednacionalnih“ sporov v novi komunistični Jugoslaviji ne bo. Taka je bila propaganda seveda. Danes pa imamo v Jugoslaviji poleg srbohrvaškega vprašanja še slovensko vprašanje, albansko vprašanje in makedonsko vprašanje in še sto drugih glavobolov. Srbohrvaški spor se vedno bolj zaostruje. Če ga zasleduješ po srbskohervaških emigrantskih časopisih, moraš priti do prepričanja, da je ta spor nerešljiv. Danes je manj pogojev, kakor jih je bilo pred drugo svetovno vojno, za mirno rešitev kateregakoli teh vprašanj.

V „Glasu srpske pravoslavne crkve u Zapadnoj Evropi“, šte. 19, za meseca julij-avgust 1971 piše neki Dušan V. Popović daljši članek pod naslovom: „Da se razumemo“, ki ga je „Iskra“ 1. decembra 1971 v celoti ponatisnila. Med drugim pravi Dušan V. Popović, da „hajke na Srbstvo“ ni mogoče opravičiti z odporom proti srbski „penetraciji in dominaciji“, ker, kakor popolnoma logično izvaja, „nismo tamo gde nas je život bacao i tamo gde smo imali da branimo svoja životna prava, svoje ime i svoju narodnost; ma gde bili. Srbija je geografski pojam. Nacionalni pojam je Srbstvo... Niko nas ne može vratiti na beogradski pašaluk (ni Turcima nije to uspelo)“

Mož ima prav, samo pozablja, da za narodno strnjene kraje ni spore. Spori so le za kraje, kjer so narodnosti pomešane in nobena nima večine. To velja zlasti za Bosno in Hercegovino. V krajih, ki so narodnostno pomešani, danes ni mogoče potegniti meje, ki bi zadovoljila tako Srbe kakor Hrvate. Možni sta samo dve rešitvi: ali mirni sporazum obeh narodov, ali pa začrtati mejo s prelito krvjo v medsebojni borbi. Katera alternativa bo zmagala, bo pokazala bodočnost. Metati krivdo na Srbe ali pa Hrvate, da je prišlo do take zaostritve mednacionalnih odnosov: „je nepošteno, če ne zločin.“ V kolikor je spor zaradi narodne pomešanosti, ni krivda ne Srbov ne Hrvatov, temveč je to posledica zgodovinskega razvoja. Točno povedano, posledica petstoletne turške hegemonije na Balkanu in pa večstoletne perfidne avstrijske in madžarske politike, katere žrtve smo več ali manj vsi Slovani na jugu. Borba za posest Balkana je že zelo stara. Zanesli so jo v naše kraje najprej Rimljani, pozneje pa Latinci iz Bizanca. Turki, Madžari in Avstrijci so jo samo nadaljevali. Te borbe tuincev so nas gospodarsko, politično, versko in narodnostno popolnoma razdvojile. Srbi pa nosijo odgovornost za ta spor, v kolikor se je ta od leta 1918 pa do danes poostiril. To je pa krivda Srbov, kajti leta 1918 smo bili vsi Slovenci brez pridržka in velika večina Hrvatov za zedinjenje. Srbi so bili takrat politično nezreli in kulturno ter moralno ne na taki višini, da bi lahko pravično in nesebično vodili tako veliko državo, kot je bila Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ta praksa pa je pripeljala javno mnenje južnih Slovanov do tega, da se danes popolnoma pozablja na vzroke, ki so posledice zgodovinskega razvoja, pač pa izvira sovraštvo iz vzrokov, ki sta jih rodila finančno izkoriščanje in politična hegemonija vodilne politične plasti srbskega naroda, vštevsji kralja in soldatesko in prištevsji danes še komunistično partijo, ki je znala tako spretno izkoristiti neumnost Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Če bi na kdaj prišlo do mirnega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci, nastaja pa novo vprašanje, če se odločimo za določitev meja po načelu strnjene narodne naseljenosti, kaj bo na s tistimi kraji, ki so strnjeno naseljeni z Albanci ali Makedonci. Ali bodo Srbi tudi njim prepustili svobodo izbiranja za osnovo dejanskega stanja, ali bo izbruhnilo na dan pri

delitvi kakšno novo „zgodovinsko pravo“, kakor ga gonijo že stoletja Hrvati?

Naj pride karkoli. Če ne moremo rešiti teh vprašanj mi sami, jih bo rešil čas. K treznemu premišljevanju pa nas opominja zaključek članka, ki po mojem mnenju izraža mišljenje vseh Srbov, tistih, ki so v emigraciji in tistih, ki so doma, ki naglaša:

„Izgradjumo sami svaki svojo sopstveno budućnost. *Bez Srba, mimo Srba, i protiv Srba nema mirnog i trajnog državnog rešenja* u onome prostoru Evrope, pa bilo ono održanje i produženje, bilo cepanje postojeće zajednice.“

Obstoj kakršne koli Jugoslavije ni odvisen od hotenja Slovencev, pač pa zavisi predvsem od politične modrosti Srbov in dobre volje Hrvatov tr nesuženjskega mešetarjenja Slovencev. Pod vplivom političnega razvoja doma, kjer vodi partija popolnoma anacionalno, torej tudi protislovensko politiko, sta se tudi v emigraciji izcimili dve politični gesli, ki hočeta postati program Slovencev.

Prvi: za vsako ceno Jugoslavijo!

Drugi: pod nobenim pogojem Jugoslavije!

Kakšno je resnično mnenje naroda v domovini, tega pa v emigraciji nihče ne ve, to pa zato ne, kar doma ni svobode mišljenja, izražanja v kolikor ni samo marksistično.

Vsekakor pa je usoda Slovencev v sedanjem svetovnem političnem vrenju zelo kočljiva. Najmanj pa, kar zahteva usoda Slovencev v teh težkih časih od emigracije, je, da bi bila veliko bolj politično in narodno enotna, fizično in duhovno na višini ter finančno močna, le tako bo mogla uspešno poseči v dogodke, v katerih bi se odločalo tudi o usodi slovenskega naroda.

Pri vsem našem delu, pa se mi zdi, da bi bilo pametno ravnati se po načelu:

„Ne za vsako ceno Jugoslavije in tudi ne velja, pod nobenim pogojem Jugoslavije.“

Dr. S. B.

NAŠI MRTVI

Šopek ge. Dori!

Spoznala sem Vas, ko sem bila drobna gojenka v šmihelu. Kako sem Vas občudovala — doma na graščini pri jezdenju na konju — na poti v Ljubljano; — rada bi takrat bila gospa Dora, graščakinja z Ruperč vrha.

Dolenjci smo menda res posebne „sorte“ ljudje. Vi ste sicer bili Gorenjka, a mehkota Dolenjske, naši griči, polja, mirna Krka — vse nas dela mehke, dobre ljudi. Spominjam se Vas o Vseh svetih, ko ste na šmihelj-

žkem pokopališču krasili grob Julije Primčeve, velike ljubezni nesmrtnega Prešerna.

V težkih dneh revolucije ste ostali hrabri: — mož ubit, domačija požgana — sin Anatol domobranec, Lici in Vi pa begunki v Novem mestu. Tu smo se češče srečavale in ugibale, — kaj bo? Kako bo? Strašno je bilo Hvaležna sem Vam za ponudbo, naj bežimo skupaj. Prav vidim Vas, kako ste prišli k nam in rekla: „Vse je končano — bežati moramo! Jaz dair konja in voz — naložimo najnujnejše in pojdimo, če ne nas bodo pobili.“

Res so pobili vse, kar so ujeli. Vam in meni pa le ni bilo takrat usojeno, čeprav sem se znašla v zaporih, Vi pa ste po čudnih potih prišli in na Koroško in si rešila golo življenje.

Mislím, da se je za Vas, draga gospa, takrat trpljenje šele začelo. Res Vam po svetu ni ničesar manjkalo, a duša Vas je bolela — neustraheno hrepenenje po domači zemlji Vas je trlo 27 let. Bili ste kot ptič v kletki želeč si vedne svobode, želeč med gozdove in v hlad Ruperč vrha. Vem, da Vas je za vse krivice bolelo srce. Ko sem Vas obiskovala preje v bolezni, se Vam je nehote v vsak pogovor vpletla domovina, naši pobiti, vse, kar boli!

Tudi mene boli; — težko mi je, ko sem se za vedno poslovila od Vas. Težko, ker ste legli v tujo zemljo; kako vse drugače bi bilo umreti doma. Ni vam bila izpolnjena želja tolikih let!

Draga gospa Dora, ker verujem v Boga, vem, da je Vam odmerjen lep prostor v večnosti, od koder se vidi na vse strani, tudi tja na našo premilo Dolenjsko z Novim mestom pod Gorjanci.

Lina Matičič

Spominske proslave v Argentini

Letošnja spominska proslava v Buenos Airesu se je vršila v nedeljo, 4. junija, popoldne. Spored je obsegal polaganje venca, žalostinke pevskega zbora iz San Martina, molitve za rajne žrtve in govor. Zunanji spored je zaključila mladinska godba Slomškovega doma iz Ramos Mejje. V dvorani se je na odru darovala koncelebrirana sv. maša. Med njo je prepeval SPZ Gallus. Sledil je avdiovizualni prikaz pod naslovom „To so bili dnevi naših zmag“. Proslavo je zaključila skupna pesem domobrancev „Oče, Mati...“

Spominska proslava v Slomškovem domu v Ramos Mejji se je vršila v soboto, 24. junija, pod geslom „Za slovensko domačijo, za naš dragi dom in rod...“ Audiovizualni spored so obsegali teksti pokojnih in živih domobrancev in drugih, med katerimi naj omenimo Balantiča, Hribovska, V. Kosa, Rozmang, Korošca itd. Poleg recitatorjev je sodeloval ramoški pevski zbor, mladinska godba in Slomškova šola, ki je zaključila spored s sprevedom k slovenskemu znamenju na vrtu.

Za zanamce...

Kot Nixonovo popotovanje v komunistično Kitajsko, tako so tudi romanje prezidenta (trenutno še) najmočnejše države na svetu v rdečo Meko Sovjetske zveze vsa razpoložljiva propagandna sredstva oznanjala kot — strašanski zgodovinski dogodek.

V zvezi z dejstvi, ki govorijo bolj jasen jezik kot vsi komentatorji, je to mogoče celo res... Poglejmo!

Kmalu po „zgodovinskem“ obisku rdeče Kitajske je zadivjala komunistična ofenziva preko Južnega Vietnama...

Ko pa je Nixon še užival prelesti rdečega gostoljubja v Moskvi in se še ni posušilo črnilo podpisov pod vrsto (javnih in tajnih) dogovorov ter pod slovesno izjavo o mirni koeksistenci, je moskovska „Pravda“ dne 29. maja 1972 v zvezi z vsemi teemi „zgodovinskimi“ dokumenti že pribila:

„Sovjetska komunistična partija ne bo odstopila niti koraka od svojih ideoloških principov ter od neomajnih načel marksizma, proletarskega leninizma in socialističnega internacionalizma.“

Da bo to pač držalo, so potem tudi takoj dokazali že kar prvi dogodki.

Že 30. maja 1972 so japonski člani takoimenovane Zedinjene rdeče vojske tjavendan poklali 27, ranili pa 78 nedolžnih ljudi na letališču v Tel Avivu.

In ko je Nixon 31. maja 1972 pravkar priletel iz Sovjetske zveze v Teheran, so se mu tam za njegovo „zgodovinsko“ romanje zahvalile kar 4 bombe, katerih ena je hudo ranila generala njegove (trenutno še) najmočnejše dežele, sam pa je drugi le za las ušel.

Buenosaireški dnevnik „La Opinión“ je dne 1. junija 1972 s tem v zvezi zapisal:

„Diplomatski krogi ne nehajo poudarjati, da je (Nixon) po dveh obiskih v deželah socialističnega sveta takoj pri prvem stiku s takoimenovanim „svobodnim“ svetom nemudoma naletel na levičarske nastope proti Združenim državam. Ti atentati so nedvomno vizitke, ki so mu jih izročile komunistične organizacije. Z njimi so prezidenta Združenih držav spomnile, da navkljub korektnim sprejemom, ki jih je bil deležen v prestolnicah takoimenovanih „socialističnih dežel“, protivništvo proti niemu v mednarodnih levičarskih krogih slej ko prej ostaja enako...“

Kaj pač porečejo naši zanamci, ko bodo študirali zgodovino današnjih dni in našli to beležko?!

IZ DRUŠTEV

Na argentinski državni praznik, 25. maja 1972, je DSPB Tabor, Argentina, priredil spominsko proslavo ob 30-letnici prvoborcev, ki so se takrat zoperstavili komunizmu v domovini.

Ob 11 je bila sv. maša, ki jo je daroval č. g. Jože Guštin v zavetišču gr. Gr. Rožmana. Po sv. maši je imel preživelci prvoborec in starešina društva Tabor, Ivan Korošec, spominski govor, ki ga prinašamo na drugem mestu.

Po proslavi je bilo skupno kosilo-asado.

S te proslave so prisotni poslali Zvezi borcev Tabor v Clevelandu pozdrave za njihovo proslavo ob 30-letnici v dneh 3. in 4. junija 1972 na Pristavi.

DAROVALI SO:

Za tiskovni sklad glasila Tabor:

R. Š., Córdoba	3.—
M. M., San Martín	2.50
S. M., Ezeiza	5.—
L. D., Boulogne	1.—
N. N., Martínez	1.—
J. A., Don Torcuato	10.—
Prodaja knjig	115.—
Steiner M., Carapachay ..	5.—
Gričar Franc, Castelar ...	25.—
Lavrih Ivan, S. Justo	35.—
Prodaja knjig	50.—
Potočar Milena, S. Martín .	5.—
Bavec Alojz, L. del Mirador	5.—

Za zavetišče:

Marjan Willempart, Capital, gled. predstava "Kristalna menažerija", 22. in 23.4.72 ..	353.19
N. N., Martínez	140.—
N. N., San Justo	18.—
Šuc Ružh, Capital	50.—
Zveza slov. mater in žena še prispevek k Vel. štantu 19.3.72	40.—
N. N., Ramos Mejía	45.—
N. N., V Ballester	1.—

Slavič Franc, Caseros	500.--
N. N., Ramos Mejía	2.—
Rozman Santiago, Capital ..	30.—
Zakotnik ana dr., Capital ..	26.—
N. N., San Justo	5.—
Truden Anton, Munro	6.—
Malovrh Franc, L. del Mirador	26.—
Budinek Vojteh, El Bolsón ..	26.—
Č. g. Guštin Jože, Capital — cerkvena nabirka v zavetišču dne 25.5.72	30.64
N. N., J. L. Suárez	7.—
Amon Janez, Olivos (v dol.)	20.—
Mesto cvetja za pok. go. Doro Fabjančič:	

Drž. ing. Matičič, J. L. Suárez	50.—
Langus Milan, Capital	50.—

Mesto cvetja za pok. Rudolfom Vidmar:

Škerlj Stane, Ramos Mejía .	50.—

Mesto cvetja v domovini umrli mati:

Buda Stane, C. gral. Belgrano	100.—

Mesto cvetja v domovini umrli

Ani Marolt:

Škerlj Stane, Ramos Mejía .	50.—

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM, SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

V S E B I N A

Libre e independiente	161
Poslanica NO za Slovenijo	162
Nauk zgodovine (R. Lukež)	166
Nevarni ples na žici (F. G.)	168
Trideset let pozneje (I. Korošec)	170
Ob 30-letnici (Irena)	172
Pred tridesetimi leti je bilo... (E. O.)	173
Iz II. partijske konference v Beogradu (Jonec)	177
Zgorela mladost (Igor)	179
Naši možje	180
Jožeta Javorška največja stiska (D. K.)	186
Zanimivi paberki (Dr. S. B.)	188
Naši mrtvi	190
Spominske proslave v Argentini	191
Za beležnico	192
Iz društev	III
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619